

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **8 listopada 2012 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Urszula Kocyłowska
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Elżbieta Stachowicz

po rozpoznaniu w dniu **8 listopada 2012 r.**

na rozprawie

sprawy wniosku **L. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.**

o rozliczenie emerytury za 2009 rok i wypłatę odsetek

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **28 maja 2012 r.** sygn. akt **IV U 1712/11**

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

dnia 6 września 2011 r. w ten sposób, że stwierdza odpowiedzialność organu rentowego za opóźnienie w wypłacie emerytury,

II. dalej idącą apelację oddala,

III. koszty postępowania pomiędzy stronami wzajemnie znosi.

Sygn. akt III AUa 770/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił wnioskodawcy L. S. prawa do wypłaty odsetek od emerytury ustalonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 30 czerwca 2009r., sygn. akt IV U 556/07 oraz jednocześnie odmówił rozliczenia świadczenia emerytalnego za 2009r.

W podstawie prawnej powołał przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r., Nr 153 poz., 1227 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli zakład w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych nie ustalił prawa do świadczeń lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Wnioskodawca L. S. odwołał się od decyzji ZUS do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie wnosząc o nakazanie organowi rentowemu wypłacenia emerytury należnej za 2009r. oraz ustalenie, że organ rentowy jest zobowiązany wypłacić ubezpieczonemu odsetki ustawowe od emerytury ustalonej prawomocnie na skutek oddalenia w dniu 21 października 2009r. wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z 30 czerwca 2009r., sygn. akt IV U 556/07. Żądał również zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Wnioskodawca zarzucił, że nie było przeszkód, aby usunąć wątpliwość co do charakteru jego pracy jako inspektora bhp już na etapie postępowania przed organem rentowym i jedynie uchylanie się przez ZUS od pełnego wyjaśnienia sprawy doprowadziło do tego, że przez dwa lata walczył z organem rentowym na drodze postępowania sądowego. W jego ocenie organ rentowy ponosi pełną odpowiedzialność za niewyjaśnienie wszystkich okoliczności przed wydaniem decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł o oddalenie żądania wnioskodawcy, gdyż brak jest podstaw do uwzględnienia roszczenia odwołującego i zaznaczył przy tym, że w świetle art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych brak jest podstaw do wypłaty odsetek, ponieważ organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy L. S., wyrokiem z dnia 28 maja 2012r., sygn. akt IV U 1712/11 oddalił odwołanie.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca w dniu 9 stycznia 2007r. złożył do ZUS

w J. wniosek o przyznanie emerytury. Decyzją z dnia 7 lutego 2007 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury. Dalej Sąd powołał się na wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 30 czerwca 2009r. zmieniający zaskarżoną decyzję i przyznający wnioskodawcy prawo do wcześniejszej emerytury od 2 lutego 2007r., jak również na wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 21 października 2009r. oddalający apelację Zakładu. Chodziło tutaj o sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy w PGNiG S.A. O/S. na stanowisku inspektora BHP i p. poź w okresie od 25 października 1984r. do 26 lutego 2004r. Sąd wskazał, że ani w wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie, jak też w wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie nie znalazło się stwierdzenie o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd nadto powołał kolejne wyroki Sądu Okręgowego i Apelacyjnego, ponieważ w wyniku poprzedniego wyroku ZUS wydał decyzję z 5 lutego 2010r. i na skutek odwołania od tej decyzji zapadł wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z 21 lutego 2011r. oddalający odwołanie. W wyniku wniesienia apelacji Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 18 maja 2011r., sygn. akt III AUa 263/11 zmienił wyrok Sądu Okręgowego i decyzję ZUS z 5 lutego 2010r. ustalając, że świadczenie emerytalne wnioskodawcy nie podlegało zawieszeniu w całości.

Wykonując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjny w Rzeszowie z dnia 18 maja 2011r. organ rentowy decyzją z 28 lipca 2011r. dokonał wyrównania emerytury L. S. za okres od 2 lutego 2007r. do 31 sierpnia 2008r.

Wracając do ustaleń dokonanych na pożytek zaskarżonej decyzji z 6 września 2011r. Sąd I instancji w pierwszej kolejności wskazał na art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009, nr 205, poz. 1585), który stanowi, że Zakład jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd powołał również art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS , który stanowi, że organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

W przedmiotowej sprawie w ocenie Sądu I instancji organ rentowy zachował te przepisy, zmieścił się w terminach bowiem całe postępowanie, które toczyło się przed Sądem Okręgowym w Krośnie miało na celu wyjaśnienie okoliczności, czy praca wnioskodawcy od 1984 r. do 2004 r. na stanowisku inspektora BHP i p. poz. była świadczona w warunkach szczególnych, czy nie i to postępowanie nawet przed sądem nie było jednoznaczne , świadkowie i biegli nie mieli jednakowego stanowiska (trzy opinie biegłych) i w związku z tym zdaniem Sądu te okoliczności zostały wyjaśnione dopiero prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego i dlatego też odsetki, w ocenie Sądu I instancji się nie należą.

Zdaniem Sądu Okręgowego również nie było podstaw do żądania przez wnioskodawcę wypłaty świadczenia za 2009r. Na potwierdzenie powyższego wskazał na zawiadomienie z dnia 5 lutego 2010r. , którym organ rentowy poinformował wnioskodawcę o dokonaniu rozliczenia emerytury za 2009r. Z rozliczenia tego wynikało, że osiągnięty przez L. S. przychód w kwocie 71971,74 zł uzasadniał zawieszenie emerytury za 2009r. w całości. Wezwano wnioskodawcę do złożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody na dokonanie przez ZUS wpłaty na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych , poprzez potrącanie stosownej kwoty z kwoty wyrównania, co sprawiłoby , że osiągnięty w 2009r. przychód nie powodowałby zawieszenia emerytury, tylko jej zmniejszenie. Wnioskodawca nie złożył stosownego oświadczenia w tym zakresie, co potwierdził na rozprawie, w związku z czym brak było podstaw do dokonania rozliczenia emerytury za 2009r.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Krośnie uznał żądanie odwołania za nieuzasadnione, a zaskarżoną decyzję ZUS za zgodną z prawem.

W podstawie prawnej wyroku powołany został również art. 477¹⁴ § 1 kpc.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 104 ust. 1, 1a i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1277 z późn. zm.) poprzez przyjęcie, że w okresie pobierania emerytury ubezpieczony osiągnął dochód powodujący zawieszenie lub zmniejszenie emerytury , a także art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 118 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez przyjęcie , że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu emerytury , a także art. 328 § 2 k.p.c. przez uchylenie się od wskazania na jakich dowodach oparł się Sąd I instancji, a jakim odmówił wiarygodności lub mocy dowodowej, uchylenia się od wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku i przytoczenia przepisów prawa w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

L. S. wniósł o nakazanie organowi rentowemu wypłacenie emerytury należnej za 2009rok oraz nakazanie obliczenia i wypłaty odsetek ustawowych od emerytury .

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł o oddalenie apelacji w całości ponieważ zaskarżona decyzja i ustalenia Sądu I instancji odpowiadają stanowi faktycznemu i prawnemu. Jeśli chodzi o kwestie odsetek to organ rentowy miał uzasadnione wątpliwości, co do zaliczenia pracy w warunkach szczególnych, te wątpliwości także w postępowaniu przed Sądem I instancji ostatecznie zostały rozstrzygnięte prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. Zdaniem organu rentowego to orzeczenie jest ostateczną okolicznością,

która wyjaśniła o prawie wnioskodawcy do emerytury. Organ rentowy orzeczenie zrealizował w terminie ustawowym i brak jest podstaw do wypłaty odsetek za ten okres, za który się domaga, tym bardziej, że sądy obu instancji nie orzekały o odpowiedzialności organu rentowego.

Jeśli chodzi o brak rozliczenia emerytury za 2009r. osiągnięcie przychodu uzasadniło zawieszenie tego świadczenia, dlatego też i to rozstrzygnięcie jest w ocenie Zakładu właściwe.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy okazała się częściowo uzasadniona.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku zaakceptował stanowisko organu rentowego sprowadzające się do stwierdzenia, że prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21.10.2009 r. sygn. akt III AUa 750/09 oddalający apelację ZUS od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie przyznającego L. S. prawo do wcześniejszej emerytury od 2.02.2007 r., należy traktować jako wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o prawie wnioskodawcy do wcześniejszej emerytury.

Również wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 18.05.2011 r. sygn. akt III AUa 263/11 zmieniający wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 21.02.2011 r. sygn. akt IV U 312/10 i ustalający, że świadczenie emerytalne wnioskodawcy nie podlegało w całości zawieszeniu, należy traktować jako wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, bowiem wyrokiem tym Sąd Apelacyjny w Rzeszowie dokonał wykładni przepisu art. 104 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie w/w spraw wymagało przeprowadzenia szeregu dowodów, których ZUS przeprowadzić nie mógł. Opóźnienie w wypłacie należności wnioskodawcy było więc następstwem okoliczności za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Przypomnieć wypadnie, że wskutek interpretacyjnego w swym charakterze wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r., sygn. P 11/07 podjęte zostały odpowiednie działania legislacyjne, doprowadzając do tego, że począwszy od dnia 1 kwietnia 2009 r. art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno – rentowej otrzymał obowiązujące do chwili obecnej brzmienie, w którym usunął już wszelkie wątpliwości co do możliwości przypisania odpowiedzialności organowi rentowemu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji także w sytuacji ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, wychodząc poza intencję Trybunału – przewidziano, iż organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza tą odpowiedzialność.

Powyższe jednak w żadnym razie nie może stanowić o wykluczeniu prawa do odsetek w przypadku braku zamieszczenia tego orzeczenia w wyroku sądowym, skoro podstawę prawną w dochodzeniu omawianej należności ubocznej stanowi przede wszystkim art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 205 poz. 1585 ze zm.), zaś będący jego uzupełnieniem art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) precyzuje jedynie przewidzianą w tym zasadniczym przepisie przesłankę odniesioną do terminów w jakich Zakład ustala prawo do świadczenia lub jego wysokości.

W orzecznictwie przeważa pogląd o pełnej odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Wypadnie w tym miejscu przypomnieć, że błąd w prawie ubezpieczeń społecznych oznacza każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego, czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawcy, albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów (o takim też pojęciu błędu stanowi uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r. III ZP 40/97, OSNP 1998/14/429).

Należy też przywołać stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 25.01.2005 r. I UK 159/04 (OSNP 2005/19/308), w którym stwierdzono, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Podobnie w wyroku z 7.10.2004 r., II UK 485/03 (OSNP 2005 nr 10, poz. 147) Sąd Najwyższy stwierdził, że do przewidzianego w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Oznacza to, że jeżeli organ rentowy wydaje bezprawną decyzję w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust.1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wszystko to razem prowadzić musi do stwierdzenia, że Sąd I instancji wyrażając odmienny pogląd prawny dotyczący wykładni art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno – rentowej uchylił się od koniecznej w tym przypadku, merytorycznej oceny żądania odwołującego w kontekście przewidzianych w art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przesłanek. Nie mniej jednak Sąd Apelacyjny jako sąd in meriti jest władny naprawić powyższe uchybienie, co w świetle bezspornych okoliczności faktycznych dotyczących przebiegu postępowania w sprawie z odwołania L. S. prowadzić musi do konkluzji o pełnej zasadności roszczenia wnioskodawcy o wypłatę należności ubocznej tj. odsetek.

W tej sytuacji Sąd II instancji dokonał koniecznej korekty zaskarżonego wyroku, jak również poprzedzającej go decyzji ZUS, a to na podstawie art. 386 § 1 kpc (pkt I wyroku).

Odnosnie drugiego dochodzonego roszczenia tj. rozliczenia wypłaty emerytury za 2009 rok Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutów i zapatrywań zawartych w apelacji wnioskodawcy. Wydaje się wręcz, że wskutek omyłki apelującego co do daty wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w sprawie III AUa 750/09 (wyrok wydany 21.09.2009 r., natomiast apelujący twierdzi, że 21.10.2010 r.) całe rozumowanie zawarte co do tego zarzutu mija się ze stanem faktycznym.

Niewątpliwie prawidłowo postąpił organ rentowy zawiadamiając wnioskodawcę pismem z 5.02.2010 r. o możliwości dokonania rozliczenia za 2009 rok. Z rozliczenia emerytury za 2009 rok wynikało bowiem, że osiągnięty przez wnioskodawcę przychód w kwocie 71 971,74 zł uzasadniał zawieszenie świadczenia za 2009 rok w całości.

W zawiadomieniu poinstruowano, iż w przypadku wyrażenia zgody na potrącenie stosownej kwoty z otrzymanego wyrównania, przychód osiągnięty w 2009 roku nie będzie powodował zawieszenia emerytury tylko jej zmniejszenie o kwotę maksymalnego zmniejszenia (art. 104 ust. 7 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS). Ten sposób rozliczenia świadczenia ustalonego wyrokiem sądu i wypłaconego za okres wsteczny znajduje oparcie między innymi w wyroku SN z 7.05.2008 r. II UZP 2/08 (OSNP/2008/21-22/321).

Wnioskodawca jak oświadczył na rozprawie w dniu 21.05.2012 r. „nie zareagował na pismo ZUS – u”, a w piśmie tym znajdowały się szczegółowe informacje odnośnie terminu (do 19.02.2010 r.) oraz wysokości wpłaty na FUS kwoty 19 422,54 zł, która to wpłata nie powodowałaby, że osiągnięty w 2009 r. przychód nie przekraczałby wyższej kwoty granicznej, a przekraczałby niższą kwotę graniczną.

Ponieważ wnioskodawca nie ustosunkował się do powyższego pisma, to w tej sytuacji ziścił się warunek z pkt 4 w/w pisma o zawieszeniu w całości pobieranego świadczenia (art. 104 ust. 7 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS).

Sąd Apelacyjny nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji co do drugiego zarzutu orzekł o jej oddaleniu w tej części na podstawie art. 385 kpc (pkt II wyroku).

Orzeczenie o kosztach postępowania znajduje oparcie w art. 100 kpc.

(...)

(...)

- (...),

- (...)